

WPROWADZENIE

31 sierpnia 2024 r. minęła osiemdziesiąta rocznica śmierci Henryka Rowida – jednego z najwybitniejszych przedstawicieli polskiej pedagogiki, nauczyciela i działacza oświatowego. W jego życiorys wpisuje się mocno wątek rzeszowski, ponieważ to właśnie w tym mieście 12 listopada 1877 r. przyszedł na świat. Również tutaj rozpoczął swoją edukację nauczycielską i formację intelektualną jako pedagog, wstępując w 1893 r. do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Rzeszowie¹. Obecnie tradycja tego galicyjskiego zakładu kształcenia nauczycieli jest kultywowana przez Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego, a w jego budynku znajduje się tablica memoratywna poświęcona osobie Henryka Rowida ufundowana przez społeczność akademicką w 1998 r.

Rozpoczynając swoje dzieło *Szkola twórcza. Podstawy teoretyczne i drogi urzeczywistniania nowej szkoły*, H. Rowid zauważył: „W dobie obecnej dokonują się nie tylko widoczne zmiany, ale pod wielu względami i zupełne przeistoczenia w różnych objawach życia społecznego. Ludzkość szuka nowych wartości i nowych form w dziedzinie twórczości artystycznej i etycznej, na polu nauki i techniki, w dziedzinie społecznej i politycznej. [...] Każda epoka kulturalna wytwarza pewne swoiste formy wychowania. Z chwilą nastania nowych warunków dawniejsze formy ulegają przeistoczeniu, albo też zanikają w zupełności, ustępując miejsca innym, bardziej przystosowanym do życia i potrzeb społeczeństwa. I dzisiaj stwierdzamy powszechną dążność do stworzenia form wychowawczych, odpowiadających nowej erze w dziejach ludzkości. Chcąc zachować żywotność i utrzymać harmonię z duchem epoki, musi szkoła, jako jedna z najważniejszych komórek organizmu społecznego, uświadomić sobie nowe objawy życia, wchłonąć idee nurtujące w nowoczesnym społeczeństwie i odpowiednio je zastosować w pracy wychowawczej celem stworzenia doskonalszego typu człowieka – człowieka przygotowanego do współdziałania w zbiorowym życiu społeczeństwa”².

Czytając przywołane rozważania poczynione przez autora w 1926 r., nie sposób nie odnaleźć analogii do czasów obecnych. A jesteśmy świadkami dynamicznych zmian o charakterze cywilizacyjnym, przede wszystkim kulturowych i technologicznych. Intensywność i tempo tych przeobrażeń powoduje, iż pogłębia się zjawisko konfliktów pokoleń, starszych i młodszych. Coraz więcej kontrowersji pojawia się

¹ Zob. A. Maissner, *Młodzieńcze lata Henryka Rowida* [w:] *W kręgu dawnych i współczesnych teorii wychowania. Uczeń – szkoła – nauczyciel*, red. K. Dormus i R. Ślęczka, Kraków 2012, s. 15–16.

² H. Rowid, *Szkola twórcza. Podstawy teoretyczne i drogi urzeczywistniania nowej szkoły*, wyd. 3 popr. i uzupeł., Kraków 1931, s. 3–4.

w obszarze wychowania i szerzej – edukacji. Kwestionowane są dotychczasowe tradycyjne wartości, metody i środki wychowania oraz kształcenia. Niestety dyskusję społeczną na ten temat zdominowały mass media oraz przedstawiciele świata polityki. Zatem tak ważne jest, aby odpowiednio wybrzmiał głos polskich pedagogów, którzy powinni być z jednej strony świadomi zachodzących przeobrażeń społecznych, a z drugiej dostarczać do tej przestrzeni dyskursu publicznego wartościowych treści naukowych, podnosząc w ten sposób jej jakość oraz ustanawiając solidny punkt odniesienia dla poglądów obciążonych resentymentami, uprzedzeniami i brakiem rzetelności naukowej.

W kolejnym (podwójnym: XIV–XV) tomie czasopisma Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego „Kultura – Przemiany – Edukacja” za 2024 r. proponujemy Państwu zestaw takich treści w postaci dziewiętnastu artykułów, usystematyzowanych w tradycyjny już sposób w cztery tematyczne działy merytoryczne, oraz jedną recenzję książki. Sięgają one do historii myśli pedagogicznej i wychowania, ale także analizują współczesne problemy szeroko rozumianej przestrzeni edukacyjnej. Pozostajemy otwarci na współpracę z polskimi i zagranicznymi środowiskami akademickimi, ale także na doświadczenia praktyków związanych z różnymi instytucjami systemu oświatowego.

Zapraszamy do nadsyłania swoich prac wszystkich tych z Państwa, którzy chcieliby wziąć udział w przygotowywaniu realizowanego przez nas konsekwentnie cyklu wydawniczego.

Redaktor wydania
dr Paweł Juško